

RAZLIKE U NEKIM INDIVIDUALNIM I OBITELJSKIM OBILJEŽJIMA IZMEĐU ZAPOSLENIH I NEZAPOSLENIH MLADIH BEZ ZAVRŠENE SREDNJE ŠKOLE

Andreja BRAJŠA-ŽGANEC, Marina MERKAŠ
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

UDK: 316.356.2:37
331.52-053.6:373

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 7. 6. 2010.

Rad se temelji na podacima prikupljenim u projektu "Modeli obveznog srednjoškolskog obrazovanja".

Cilj provedenoga istraživanja bio je utvrditi razlikuje li skup individualnih i obiteljskih obilježja zaposlene i nezaposlene mlade bez završene srednje škole te koja od tih obilježja najviše pojedinačno pridonose razlikovanju. U istraživanju su sudjelovali mladi bez završene srednje škole iz 14 naselja u Republici Hrvatskoj. Prikupljeni su podaci o individualnim (školske sposobnosti, ponašanje u školi i podaci o zaposlenju) i obiteljskim (obrazovanje roditelja, učestalost kontakata s roditeljima i životni standard obitelji) obilježjima mladih bez završene srednje škole. Rezultati istraživanja potvrđuju početna očekivanja o višem školskom uspjehu, višem životnom standardu obitelji i obrazovnijim roditeljima zaposlenih mladih bez završene srednje škole u odnosu na njihove nezaposlene vršnjake bez završene srednje škole. Na temelju skupa individualnih i obiteljskih obilježja moguće je razlikovati zaposlene i nezaposlene mlade bez završene srednje škole, pri čemu obrazovanje majke i životni standard obitelji najviše pojedinačno pridonose razlikovanju.

Ključne riječi: mladi bez završene srednje škole, zaposlenje, školske sposobnosti, obitelj

Andreja Brajša-Žganec, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Marulićev trg 19/1, p. p. 277, 10 001 Zagreb, Hrvatska.
E-mail: Andreja.Brajsa.Zganec@pilar.hr

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

Uzimajući u obzir širi društveni kontekst razvoja danas, prijelaz iz svijeta školovanja i obrazovanja u svijet rada (tranzicija škola – posao) nestabilan je i nepredvidljiv period života za mlade ljude (Walther i Plug, 2006.). Sigurnost i predvidljivost tijekom tranzicije škola – posao zamijenjeni su osobnim izborima i raznim rizicima (Staff i Mortimer, 2008.; Tomasik i sur., 2009.; Walther i Plug, 2006.), pa mnogi mladi imaju poteškoća u uspostavljanju ekonomske neovisnosti i postaju ovisni o obiteljskoj podršci (Biggart i Kovacheva, 2006.). Uspješan prijelaz iz škole na posao prethodnica je obećavajućega razvoja karijere (Pinquart i sur., 2003.), a neuspjeh u pronalaženju zaposlenja i nezaposlenost nakon završetka školovanja opisani su u literaturi kao rizični faktori za razvoj osobe (npr. McKee-Ryan i sur., 2005.; Tomasik i sur., 2009.). Mlade u Hrvatskoj pogađa visoka stopa nezaposlenosti, a dugotrajna nezaposlenost može ozbiljno usporiti njihovo socioekonomsko osamostaljivanje (Potočnik, 2006.). Uz nizak životni standard i manjak životne perspektive, mladi u hrvatskom društvu nezaposlenost doživljavaju jednim od svojih glavnih problema (Potočnik, 2007.; Štimac Radin, 2002.).

Istraživanja provedena u Americi i Australiji pokazuju da mladi koji ne završe školovanje ili rano napuste školovanje obično imaju više poteškoća u tranziciji škola – posao i pronalaženju stalnoga posla u odnosu na svoje vršnjake koji su završili školovanje i stekli diplome (McMillan i Marks, 2003.; Rumberger i Lamb, 2003.). S obzirom na tranziciju škola – posao u Europi, Walther i Plug (2006.) navode kako postoji nekoliko razvojnih putova kojima mladi mogu krenuti iz svijeta obrazovanja u svijet rada, s tim da mladi koji su odustali od školovanja imaju najviše poteškoća u toj tranziciji u odnosu na svoje vršnjake koji su stekli diplomu. Jedna od glavnih poteškoća mladih koji nisu završili srednju školu u tranziciji škola – posao jest njihova nesposobnost da se uspješno snađu na tržištu rada te pronađu zaposlenje koje bi im donijelo dostatne resurse za normalan život (Christenson i Thurlow, 2004.; Eurostat, 2009.; Rumberger i Lamb, 2003.; Weidman i Friedman, 1984.; Walther i Plug, 2006.). Rano odustajanje od školovanja te nezavršavanje srednje škole stavlja mlade ljude u nepovoljan položaj na tržištu rada, jer u današnje vrijeme mnogi poslovi zahtijevaju specifične vještine i znanja koja oni nisu imali prilike steći (Chisholm, 2006.). Tranzicijski period iz škole na posao može biti dobar pokazatelj kasnijega prosperiteta i dobrobiti mladih (Lamb i McKenzie, 2001.), a oni mladi koji nisu završili srednjoškolsko obrazovanje u tome kontekstu čini posebno ranjivu grupu mladih ljudi.

U literaturi se mogu naći načini na koje se definira rano napuštanje školovanja. U engleskom jeziku izrazi *dropouts* (npr. Johnson, 1991.) i *early school-leavers* (Eurostat, 2009.) rabe se za

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

osobe koje rano napuste školovanje, a u hrvatskom bismo ih mogli nazvati odustajcima (Milas i Ferić, 2009.). U najopćenitijem smislu, osobe koje su odustale od školovanja jesu one koje ne steknu obrazovanje koje je normom određeno kao dobro za njih ili društvo u cjelini (Finn, 1989.). Postoje i nešto uže definicije, poput Beanove (1980.), koja takve osobe opisuje kao učenike koji napuštaju školu prije nego što je završe ili studente koji napuste fakultet prije nego što ga završe. Na razini državnih statistika u Europi, ranim odustajcima smatraju se osobe u dobi od 18 do 24 godine koje su napustile školovanje sa završenom osnovnom školom te nisu uključene ni u jedan oblik obrazovanja i edukacije (Eurostat, 2009.). U ovom radu rano odustajanje od školovanja, slično kao i u istraživanju Eurostata (2009.), pripisuje se osobama u dobi od 18 do 25 godina koje su prekinule školovanje bez završene srednje škole, ali sa završenom osnovnom školom.

Istraživači se slažu da je napuštanje školovanja proces koji traje niz godina (npr. Christenson i Thurlow, 2004.; Finn, 1989.; Tinto, 1975.). U literaturi se nalaze teorijska objašnjenja i modeli o uzrocima ranoga napuštanja školovanja, pri čemu se modeli međusobno razlikuju ovisno o faktoru što ga proglašavaju najvažnijim za odustajanje od obrazovanja. Svakako treba imati na umu kako teorijski i statistički modeli mogu samo upozoriti na uzročnost, a nikako nisu dokaz uzročnosti, te da istraživanja obično opisuju faktore za koje se smatra da povećavaju rizik od napuštanja školovanja (Rumberger, 2004.). Finn (1989.) opisuje dva modela, model frustracija – samopoštovanje i model sudjelovanje – identifikacija, kojima se objašnjava napuštanje školovanja kao razvojni proces koji može započeti već u prvim godinama školovanja. Prema modelu frustracija – samopoštovanje, školski neuspjeh narušava sliku o sebi, odnosno smanjuje samopoštovanje djeteta, što onda dovodi do neprihvatljiva i problematičnoga ponašanja. Prema modelu sudjelovanje – identifikacija, središnji faktori u objašnjenju ranoga napuštanja školovanja jesu ponašajna i emocionalna komponenta djetetove uključenosti u školovanje i obrazovanje. Neuspjeh učenika da sudjeluju u školskim aktivnostima (aktivnostima u školi i na nastavi) te da razviju osjećaj identifikacije sa školom može dovesti do preranog odustajanja od školovanja. Nadalje, Battin-Pearson i suradnici (2000.) navode pet teorija – teorija opće devijantnosti, teorija devijantne pripadnosti, teorija društvene uvjetovanosti, teorija oskudne obiteljske socijalizacije i teorija slabog akademskog uspjeha – kojima se objašnjava prekidanje školovanja tijekom srednje škole. Teorija oskudne obiteljske socijalizacije stavlja naglasak na obiteljske karakteristike, poput roditeljskoga odgojnog stila i obrazovanja roditelja, u objašnjenju i

predviđanju ranoga odustajanja od školovanja (Rumberger, 1987., 1995.), dok se teorija slaboga akademskog uspjeha oslanja prije svega na empirijskom nalazu o pozitivnoj povezanosti školskoga neuspjeha i ranoga prekidanja školovanja. Pregledi literature i rezultati provedenih istraživanja o ranom napuštanju školovanja (npr. Brooks-Gunn i sur., 1993.; Christenson i Thurlow, 2004.; Finn, 1989; House, 1992.; Newcomb i sur., 2002.; Rumberger, 1987., 1995., 2004.; Tinto, 1975.) dosljedno pokazuju da postoji pozitivna povezanost između slaboga školskog uspjeha i ranoga napuštanja školovanja. Rezultati istraživanja pružaju stanovitu empirijsku potvrdu svih teorijskih okvira (npr. Battin-Pearson i sur., 2000.), pa stoga možemo reći kako je niz faktora – od individualnih obilježja do obilježja društva u kojem pojedinac živi – prediktivno za rano napuštanje školovanja.

Do danas su istraživanja pokazala da se mladi koji rano odustanu od školovanja razlikuju u razlozima zbog kojih su odustali od školovanja (Rumberger, 1983., 1987., 2004.), ali da se razlikuju i u nizu individualnih, obiteljskih i socijalnih karakteristika (Janosz i sur., 2000.; Rumberger, 2004.). Cairns i suradnici (1989.) navode kako među onima koji rano napuste školovanje ima oko 45% onih s niskim akademskim dostignućem, ali bez problema u ponašanju, isto toliko ih pokazuje probleme u ponašanju bez obzira na akademsko dostignuće, dok ih je oko 10% bez akademskih problema i problema u ponašanju. Janosz i suradnici (2000.), na temelju empirijskih podataka o školskim iskustvima (intenzitetu i prirodi poteškoća u školi) predlažu podjelu odustajaca u četiri grupe. Prvu čine oni koji imaju pozitivan stav prema školi, osrednji školski uspjeh i ne pokazuju probleme u školskoj disciplini, pa su nazvani tihi odustajaci (eng. *quiet dropouts*). Drugu grupu čine oni koji imaju niske obrazovne aspiracije, osrednji uspjeh u školi i pokazuju nisku do umjerenu razinu školske nediscipline, odnosno neuključeni odustajaci (eng. *disengage dropouts*). Treću grupu čine oni koji imaju nisku odanost školovanju, vrlo slab školski uspjeh (najniži uspjeh u usporedbi s ostalim grupama) te pokazuju nisku do umjerenu razinu školske nediscipline, odnosno odustajaci niskog uspjeha (eng. *low-achiever dropouts*). Četvrtu grupu čine oni koji pokazuju poteškoće i u akademskom funkcioniranju i u ponašanju, odnosno imaju slab školski uspjeh i visoku razinu školske nediscipline, pa su nazvani problematični odustajaci (eng. *maladjusted dropouts*).

Nadalje, u literaturi se navodi da razne grupe mladih bez završenoga obrazovanja imaju različite razvojne putove pošto odustanu od školovanja te različita iskustva u tranziciji škola – posao (Janosz i sur., 2000.; Lamb i McKenzie, 2001.; McMillan i Marks, 2003.). U literaturi se mogu naći teorije kojima

se objašnjava tranzicija škola – posao (Rogers i Creed, 2000.), a svaka od njih pruža polazište za razumijevanje i poticanje procesa prijelaza iz svijeta školovanja u svijet rada. Prema sociokognitivnoj teoriji karijere i teoriji socijalnog učenja, proces učenja i osjećaj osobne kompetentnosti određuju razvojni put karijere svakoga pojedinca (Rogers i Creed, 2000.). Većina mladih koja ima poteškoće u tranziciji škola – posao doživjela je i akademski neuspjeh tijekom školovanja (Lamb i McKenzie, 2001.). Istraživanje Winefield i suradnika (2005.) pokazalo je da su akademske varijable najbolji prediktori statusa zaposlenja među mladima koji su rano napustili školovanje u Australiji i Švedskoj. Tranzicija škola – posao, smatraju Rumberger i Lamb (2003.), otežana je mladima bez završene škole zbog manjka znanja i vještina. Uz to, Rumberger i Lamb (2003.) navode kako je moguće da i neki drugi faktori, nepovezani s kognitivnim i profesionalnim sposobnostima (poput sposobnosti mladih da se slažu i surađuju s drugim ljudima), koji su ih u prvom redu i doveli do toga da prekinu školovanje, pridonose poteškoćama pri zapošljavanju i pronalaznju stalnoga posla. Nadalje, Lamb i McKenzie (2001.) navode kako se putovi mladih koji su napustili školovanje nižega i višega socioekonomskog statusa razlikuju, pri čemu mladi nižega socioekonomskog statusa dožive više poteškoća u tranziciji škola – posao. Tiggemann i Winefield (1989.) smatraju da se na temelju individualnih i situacijskih obilježja može predvidjeti hoće li netko biti zaposlen ili nezaposlen i prije nego što uđe u svijet rada, a socioekonomski status navode kao jedan od tih važnih obilježja.

Na temelju svega navedenoga može se pretpostaviti da su se zaposleni mladi bez završene srednje škole bolje snašli u svijetu rada i tranziciji škola – posao u odnosu na svoje vršnjake bez završene srednje škole, koji se, nažalost, nisu uspjeli zaposliti. Moguće je također da se zaposleni mladi razlikuju u nekim individualnim i obiteljskim obilježjima, koja su ih prije svega i dovela do toga da odustanu od školovanja, od onih mladih koji su nezaposleni, o čemu nedostaje istraživanja u svijetu, a posebno kod nas. Na temelju teorijskih pretpostavki i rezultata istraživanja može se pretpostaviti da su zaposleni mladi bez završene srednje škole bili boljeg uspjeha i ponašanja u školi, da dolaze iz bolje obiteljske sredine u odnosu na svoje nezaposlene vršnjake bez završene srednje škole. Polazeći od tih pretpostavki, cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi razlikuje li skup individualnih (školske sposobnosti, školski uspjeh i ponašanje u školi) i obiteljskih (obrazovanje roditelja, kontakti s roditeljima i životni standard obitelji) obilježja zaposlene i nezaposlene mlade bez završene srednje škole te koja od tih obilježja pojedinačno najviše pridonose razlikovanju.

METODA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 407 mladih bez završene srednje škole iz 14 naselja u Republici Hrvatskoj, izabranih prema kriterijima projekta "Modeli obveznog srednjoškolskog obrazovanja" (Milas i sur., 2007.). Anketirani su mladi bez završene srednje škole u dobi od 18 do 25 godina (prosječna dob je 20,8 godina), a 54% anketiranog uzorka čine mladići.

U ovom radu mladi koji su rano odustali od školovanja definirani su kao grupa osoba od 18 do 25 godina koja je prekinula školovanje bez završene srednje škole, ali sa završenom osnovnom školom. Od ukupnoga broja (N=407) anketiranih mladih u ovom istraživanju njih 94,6% (N=385) ima završenu osnovnu školu, a među preostalima nema onih s manje od šest završenih razreda. Od broja (N=385) mladih koji su završili osnovnu školu u ovom istraživanju njih 98,2% (N=378) izvijestilo je o školskom uspjehu u osnovnoj školi. Nadalje, polovicu tog uzorka mladih bez završene srednje škole (N=378) čine nezaposlene osobe (N=209; 55,3%), zaposlene osobe čine oko četvrtine (N=97; 25,7%), a osobe izvan tržišta rada (kućanice, umirovljenici i osobe nesposobne za rad) čine ostali dio uzorka (19,0%). U daljnjim analizama uspoređivat će se skupine zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole (aktivno radno stanovništvo), odnosno bit će upotrijebljen uzorak od 306 mladih bez završene srednje škole koji su završili osnovnu školu i izvijestili o školskom uspjehu te se nalaze na tržištu rada.

Varijable i način operacionalizacije

Individualna obilježja

Školske sposobnosti. Školski uspjeh, odnosno prosjek ocjena svih osam razreda osnovne škole, uzet je kao jedan pokazatelj školskih sposobnosti. Kao drugi pokazatelj uzeta je samoprocjena školske uspješnosti na jednoj čestici ("Jeste li, prema vlastitoj procjeni, bili dobar učenik/učenica?"), s ponuđenim odgovorima na skali od 4 stupnja (1 – "bio/bila sam loš/loša", 4 – "bio/bila sam odličan učenik/učenica"). Kao treći pokazatelj školske sposobnosti uzeta je samoprocjena poteškoća u svladavanju školskoga gradiva na jednoj čestici ("Jeste li imali problema u svladavanju školskoga gradiva?"), s ponuđenim odgovorima na skali od 4 stupnja (1 – "nikad", 4 – "uvijek").

Neprimjereno ponašanje u školi. Izostajanje s nastave jedan je od pokazatelja neprimjerenoga ponašanja u osnovnoj školi, a u ovom istraživanju mjereno je jednim pitanjem ("Jeste li u odnosu na druge učenike u osnovnoj školi često izostajali s nastave?"), pri čemu su sudionici istraživanja odgovarali na

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

skali od 3 stupnja (1 – "izostajao sam s nastave rjeđe no drugi", 3 – "izostajao sam s nastave češće no drugi"). Školska nedisciplina drugi je pokazatelj problema u ponašanju u školi, mjereno u ovom istraživanju jednim pitanjem ("Jesu li vas u školi opominjali zbog lošeg vladanja?"), pri čemu su sudionici odgovarali na skali od 5 stupnjeva (1 – "nikad me nisu opominjali", 5 – "često sam bio opominjan i službeno ukoravan zbog lošeg vladanja").

Podatci o poslu. Prikupljeni su i podatci o radnom statusu, odnosno je li osoba zaposlena ili nezaposlena, vrsti zaposlenja (na kakvu poslu radi), ima li stalan (na neodređeno vrijeme) ili povremen posao (na određeno vrijeme) te koliko godina radnoga staža ima. Podatci o zaposlenju, odnosno radnom statusu, kodirani su na sljedeći način: 1 – nezaposlen, 2 – zaposlen).

Demografske varijable. Prikupljeni su podatci o spolu, dobi te dobi napuštanja školovanja.

Obilježja roditelja i obitelji

Obrazovanje roditelja. Prikupljeni su podatci o obrazovanju majke i oca. Obrazovanje roditelja kodirano je na sljedeći način: 1 – nezavršena ili završena osnovna škola, 2 – završena srednja škola i 3 – viša škola ili fakultet.

Učestalost kontakata s roditeljima. Podatci o učestalosti kontakata s roditeljima prikupljeni su jednim pitanjem. Sudionici istraživanja odgovarali su na skali od 7 stupnjeva (od "nemam takvu osobu" do "češće od jednom tjedno") koliko često, u prosjeku, imaju neposredne kontakte s roditeljima, pri čemu viši rezultat znači učestalije kontakte s roditeljima. U analizi ovoga pitanja, odnosno u univarijantnoj usporedbi zaposlenih i nezaposlenih mladih te multivarijantnim analizama, prikazani su rezultati sudionika istraživanja koji imaju socijalne kontakte s roditeljima (1 – "rijetko", 6 – "češće od jednom tjedno"). Postotak mladih koji nemaju roditelje s kojima bi kontaktirali jest 19,6% od 306 mladih.

Životni standard obitelji. Kao pokazatelj životnoga standarda obitelji u ovom istraživanju uzeto je pitanje o imovinskom stanju obitelji, pri čemu su sudionici odgovarali na skali od 5 stupnjeva (1 – "puno lošije od većine drugih obitelji", 5 – "puno bolje od većine drugih obitelji").

Postupak

U ovom radu prikazan je dio rezultata istraživanja o modelima obveznoga srednjoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Analizirani podatci prikupljeni su tijekom prosinca 2006. i siječnja 2007. godine anketiranjem mladih bez završene srednje škole, izabranih prema kriterijima projekta "Mo-

deli obveznog srednjoškolskog obrazovanja" (Milas i sur., 2007.). Anketiranje je provedeno individualno i grupno, pismenom anketom, uz pomoć i nadzor voditelja anketiranja. Anketiranje je djelomice obavljeno u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i poduzećima koja u razmjerno većem broju zapošljavaju osobe niskog obrazovanja. Ankete nisu potpisivane, čime je onemogućena naknadna identifikacija odgovora bilo kojeg ispitanika.

REZULTATI

Uspoređene su skupine zaposlenih i nezaposlenih mladih s obzirom na dob, spol i dob napuštanja školovanja. Nije utvrđena značajna razlika između zaposlenih i nezaposlenih mladih s obzirom na spol ($\chi^2(1, N = 306) = 0,35, p = 0,62$). Od 306 mladih bez završene srednje škole 181 (59,2%) muškog je spola, a 125 (40,8%) ženskoga. Nije utvrđeno da se zaposleni i nezaposleni mladi bez završene srednje škole razlikuju s obzirom na dob ($t(304) = 1,36, p = 0,17$). Prosječna dob zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole jest 21 godinu ($Sd = 2,53$). Zaposleni, kao i nezaposleni, mladi ($t(304) = 0,05, p = 0,95$) školovanje su napustili s navršenih 16 godina ($M = 15,89, Sd = 1,83$).

Više od polovice broja zaposlenih mladih bez završene srednje škole (51,6%) zaposlena je na određeno vrijeme, dok ih oko trećina (30,9%) ima stalno zaposlenje, odnosno ugovor na neodređeno vrijeme, a čak 14,4% radi "na crno" i tek ih je 3,1% na obuci, odnosno naukovanju ili drugom obliku usavršavanja. Većina mladih koji su zaposleni obavlja poslove nekvalificiranih ili kvalificiranih fizičkih radnika (62,9%), a druga najzastupljenija vrsta posla koju obavljaju jest uslužna djelatnost, u kojoj radi otprilike desetina mladih (11,4%).

Rezultati deskriptivne statistike za individualna obilježja (opći uspjeh u osnovnoj školi, samoprocjena školske uspješnosti, poteškoće u svladavanju gradiva, izostajanje s nastave i školska nedisciplina) i obiteljska obilježja (obrazovanje roditelja, životni standard obitelji i učestalost kontakata s roditeljima) zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole prikazani su u Tablici 1. U istoj tablici prikazani su i rezultati univarijantnih usporedbi dviju grupa (t -testovi). S obzirom na višestruke usporedbe, primijenjen je Bonferronijev postupak za određivanje značajnosti (Holm, 1979.), čime je nova granica rizika pomaknuta sa 0,05 na 0,006. Rezultati usporedbi pokazuju da su zaposleni mladi, u usporedbi s mladima koji trenutačno nisu zaposleni, postizali bolji školski uspjeh u osnovnoj školi, imaju obrazovanije roditelje te dolaze iz obitelji višega socioekonomskoga statusa od nezaposlenih mladih (Tablica 1).

	Zaposleni		Nezaposleni		t	df	p
	M	SD	M	SD			
Opći uspjeh u osnovnoj školi	3,44	0,98	3,04	0,69	- 3,60	304	0,000
Samoprocjena školske uspješnosti	2,07	1,11	1,89	0,78	- 1,50	304	0,137
Poteškoće u svladavanju školskoga gradiva	2,52	1,13	2,74	0,87	1,75	304	0,083
Izostajanje s nastave	1,90	0,80	2,07	0,81	1,72	304	0,086
Školska nedisciplina	2,34	1,07	2,63	1,09	2,15	304	0,032
Obrazovanje majke	1,76	0,81	1,35	0,51	- 4,55	300	0,000
Obrazovanje oca	1,83	0,84	1,45	0,56	- 3,96	295	0,000
Životni standard obitelji	2,94	1,19	2,21	0,89	- 5,92	304	0,000
Učestalost kontakata s roditeljima	5,03	1,25	4,53	1,79	- 2,59	244	0,010

● TABLICA 1
Usporedba zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole u školskim sposobnostima, neprimjerenom ponašanju u školi, obrazovanju roditelja, životnom standardu obitelji i učestalosti kontakata s roditeljima

S obzirom na to da je glavni cilj istraživanja bio utvrditi razlikuje li skup individualnih i obiteljskih obilježja zaposlene i nezaposlene mlade bez završene srednje škole, primijenjena je diskriminativna analiza, koja omogućuje maksimalno razlikovanje grupa na temelju seta varijabli uzetih istodobno (poštujući pritom njihove međusobne odnose). Odnosno, ispitali smo koja individualna te koja obiteljska obilježja pojedinačno najviše pridonose razlikovanju zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole. S obzirom na to da uspoređujemo dvije grupe, zaposlene i nezaposlene mlade, moguće je dobiti samo jednu diskriminativnu funkciju koja opisuje položaj tih dviju grupa u prostoru individualnih i obiteljskih varijabli. Povezanosti nezavisnih varijabli, koje će se rabiti u diskriminativnoj analizi, prikazane su u Tablici 2. Iz Tablice 2 vidi se da, bez obzira na zaposlenje, mladi koji su bili boljšeg školskog uspjeha procijenili su da su bili i uspješniji u osnovnoj školi te da su imali manje poteškoća u svladavanju školskoga gradiva, manje su izostajali s nastave i bili su boljšeg vladanja u školi. Uz to, mladi koji su imali boljši školski uspjeh dolaze iz obitelji boljšeg imovinskog statusa te imaju obrazovanije roditelje s kojima češće kontaktiraju.

● TABLICA 2
Povezanost pokazatelja školskih sposobnosti, neprimjerenoga ponašanja u školi, obrazovanja roditelja, životnoga standarda obitelji i učestalosti kontakata s roditeljima

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Opći uspjeh u osnovnoj školi	0,52**	-0,73**	-0,18**	-0,42**	0,64**	0,69**	0,59**	0,20**
2. Samoprocjena školske uspješnosti		-0,49**	-0,10	-0,38**	0,26**	0,31**	0,37**	0,07
3. Poteškoće u svladavanju školskoga gradiva			0,18**	0,47**	-0,52**	-0,62**	-0,66**	0,03
4. Izostajanje s nastave				0,40**	-0,12*	-0,02	-0,20**	-0,10
5. Školska nedisciplina					-0,37**	-0,36**	-0,37**	-0,02
6. Obrazovanje majke						0,77**	0,51**	0,14*
7. Obrazovanje oca							0,52**	0,20**
8. Životni standard obitelji								0,00
9. Učestalost kontakata s roditeljima								1

*p < 0,05; **p < 0,01

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

Rezultati diskriminativne analize (Wilksova $\lambda=0,79$, $\chi^2=55,55$, $df=9$, $p=0,00$) pokazuju da je na temelju cjelokupnoga seta individualnih i obiteljskih obilježja moguće značajno razlikovati zaposlene i nezaposlene mlade bez završene srednje škole. Koeficijent kanoničke korelacije iznosi 0,46, što pokazuje da skup od devet individualnih i obiteljskih obilježja objašnjava oko 20% ukupne varijance razlike između zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole. Na temelju navedenih rezultata može se zaključiti kako postoji povezanost između pripadnosti grupi (zaposleni – nezaposleni) i skupa od devet individualnih i obiteljskih obilježja. Najveću važnost u formiranju rezultata na diskriminativnoj funkciji ima životni standard obitelji i obrazovanje majke te potom samoprocjena poteškoća pri svladavanju školskoga gradiva, a sa sličnim doprinosima slijede školska nedisciplina i učestalost kontakata s roditeljima (Tablica 3). Životni standard i obrazovanje majke najviše su povezani s diskriminativnom funkcijom, dok su obrazovanje oca, školska nedisciplina i opći uspjeh u osnovnoj školi nešto niže povezani s funkcijom. Položaj zaposlenih mladih udaljen je od središta za 0,69 standardnih jedinica u smjeru viših rezultata, a centroid skupine nezaposlenih mladih nalazi se za 0,39 jedinica u smjeru nižih rezultata. Na temelju dobivene diskriminativne funkcije mogu se odrediti pravila za svrstavanje mladih u grupe, a prema takvoj aposteriornoj klasifikaciji na temelju skupa individualnih i obiteljskih obilježja točnost razvrstavanja bila bi 73,6%.

➔ **TABLICA 3**
Rezultati diskriminativne analize za skup individualnih i obiteljskih obilježja zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole

	Standardizirani diskriminativni koeficijenti	Korelacija varijable s diskriminativnom funkcijom
Opći uspjeh u osnovnoj školi	-0,20	0,50
Samoprocjena školske uspješnosti	-0,04	0,24
Poteškoće u svladavanju školskoga gradiva	0,45	-0,37
Izostajanje s nastave	0,14	-0,16
Školska nedisciplina	-0,29	-0,50
Obrazovanje majke	0,62	0,75
Obrazovanje oca	-0,06	0,57
Životni standard obitelji	0,84	0,76
Učestalost kontakata s roditeljima	0,28	0,27

Kako bismo dobili jasniji uvid u značajnost pojedinih individualnih i obiteljskih obilježja za zaposlenje mladih bez završene srednje škole, proveli smo i logističku regresiju s kriterijem radni status (nezaposleni – zaposleni) te individualnim i obiteljskim obilježjima kao prediktorima. Skup individualnih i obiteljskih obilježja zajedno značajno predviđa radni status mladih bez završene srednje škole ($\chi^2=54,57$, $df=9$, $p=0,00$), pri čemu je oko 28% varijance kriterija objašnjeno

➤ **TABLICA 4**
Rezultati logističke
regresije s kriterijem
zaposlenje te
individualnim i
obiteljskim obilježjima
kao prediktorima

prediktorskim varijablama (Tablica 4), uz 72,8% ispravno klasificiranih slučajeva (zaposlen ili nezaposlen). U Tablici 4 prikazani su nestandardizirani regresijski koeficijenti s pripadajućim značajnostima za individualna i obiteljska obilježja, a kao jedine značajne prediktorske varijable izdvojile su se obrazovanje majke i životni standard obitelji. Rezultati logističke regresije upućuju na veću vjerojatnost zaposlenja onih mladih bez završene srednje škole čije su majke obrazovanije te dolaze iz obitelji boljšega imovinskog stanja. Uzimajući u obzir rezultate diskriminativne analize i logističke regresije te međusobnu povezanost individualnih i obiteljskih obilježja, može se reći kako neka obilježja – poput "općeg uspjeha u osnovnoj školi" ili "poteškoća u svladavanju školskoga gradiva" – djelomično imaju supresorsko djelovanje u formiranju diskriminativne funkcije, odnosno regresijske jednadžbe.

	Nestandardizirani regresijski koeficijenti	p
Opći uspjeh u osnovnoj školi	- 0,25	0,49
Samoprocjena školske uspješnosti	- 0,08	0,74
Poteškoće u svladavanju školskoga gradiva	0,51	0,09
Izostajanje s nastave	0,16	0,51
Školska nedisciplina	- 0,30	0,13
Obrazovanje majke	0,97	0,02
Obrazovanje oca	- 0,11	0,80
Životni standard obitelji	0,89	0,00
Učestalost kontakata s roditeljima	0,22	0,06

Cox i Snell $R^2 = 0,20$; Nagelkerke $R^2 = 0,28$

RASPRAVA

Mladi bez završene srednje škole imaju otežanu tranziciju škola – posao, a postoje razni putovi kojima kreću nakon oduštanja od školovanja (Walther i Plug, 2006.). Nadalje, mladi se razlikuju u svojim sposobnostima potrebnima za pronalaznje zaposlenja, odnosno ostvarenje jednog od glavnih razvojnih zadataka rane odrasle dobi (Christenson i Thurlow, 2004.; Eurostat, 2009.; Rumberger i Lamb, 2003.; Whalter i Plug, 2006.). Ovim istraživanjem ispitano je razlikuje li skup ranih školskih i obiteljskih obilježja mlade koji su se zaposlili od onih koji se, nažalost, nisu uspjeli zaposliti. Rezultati istraživanja pokazuju da se na temelju skupa školskih i obiteljskih obilježja mogu razlikovati zaposleni i nezaposleni mladi bez završene srednje škole, pri čemu obrazovanje majke i životni standard obitelji najviše pojedinačno pridonose tom razlikovanju.

Rezultati provedenoga istraživanja potvrđuju početna očekivanja o razlikama u pojedinim školskim i obiteljskim o-

bilježjima između zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole. Zaposleni mladi, u odnosu na nezaposlene mlade, imaju obrazovanije roditelje te dolaze iz obitelji boljega imovinskog stanja. Ovakav nalaz slaže se s nalazima iz literature (npr. Lamb i McKenzie, 2001.; Tiggemann i Winefield, 1989.), prema kojima mladi višega socioekonomskoga statusa koji su napustili školovanje imaju manje poteškoća u tranziciji škola – posao (brže zapošljavanje i kraći period nezaposlenosti te kraće vrijeme provedeno izvan tržišta rada) u odnosu na svoje vršnjake koji su napustili školovanje te dolaze iz obitelji nižega socioekonomskoga statusa. Nadalje, školske sposobnosti povezane su s razlikovanjem zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole u ovom istraživanju, što se slaže s nalazima iz literature (Lamb i McKenzie, 2001.; Winefield i sur., 2005.). Većina mladih koja ima poteškoće u tranziciji škola – posao doživjela je i akademski neuspjeh tijekom školovanja (Lamb i McKenzie, 2001.), a on se pokazao dobrim prediktorom statusa zaposlenja mladih koji su rano napustili školovanje (Winefield i sur., 2005.).

Nadalje, rezultati provedenoga istraživanja pokazuju da skup od devet individualnih i obiteljskih obilježja objašnjava oko 20% ukupne varijance razlike između zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole. Na temelju rezultata diskriminativne analize i logističke regresije može se zaključiti da obrazovanje majke i životni standard obitelji najviše pojedinačno pridonose objašnjenju razlike u radnom statusu mladih bez završene srednje škole, pri čemu veću vjerojatnost zaposlenja imaju oni mladi čije su majke obrazovanije te dolaze iz obitelji višega životnog standarda. Takav nalaz o povezanosti pokazatelja socioekonomskoga statusa obitelji i razlikovanja mladih s obzirom na zaposlenje slaže se s nalazima iz literature (Lamb i McKenzie, 2001.; Tiggemann i Winefield, 1989.). Može se dalje reći da se na temelju poznavanja socioekonomskoga statusa obitelji može predviđati koji će mladi bez završene srednje škole vjerojatno biti u skupini zaposlenih, a koji će pak imati poteškoća u pronalaženju i zadržavanju posla. Ovaj nalaz podudara se s nalazom istraživanja Tiggemanna i Winefield (1989.), koji upozorava na važnost socioekonomskoga statusa za zaposlenje mladih ljudi prije nego što uđu u svijet rada.

Razmatrajući nalaze ovoga i drugih istraživanja, postavlja se pitanje zašto neki mladi uspijevaju u tranziciji škola – posao i pronalaženju posla unatoč zaprekama, odnosno nezavršavanju školovanja, a drugi ne. Moguće je da su neki mladi pronašli posao zbog višeg osjećaja vlastite kompetentnosti, koji je, prema sociokognitivnoj teoriji karijere i teoriji socijalnog učenja, važan za pronalaženje posla (Pinquarta i sur., 2003.; Rogers i Creed, 2000.). Uz to, iz literature je pozna-

to da većina mladih koja je tijekom školovanja doživjela akademski neuspjeh, a koji je povezan s osjećajem kompetentnosti, ima poteškoća tijekom tranzicije škola – posao (Lamb i McKenzie, 2001.). Moguće je također da su zaposleni mladi imali bolju obiteljsku podršku tijekom tranzicije škola – posao te zbog toga lakše svladali poteškoće tijekom te tranzicije u usporedbi sa svojim nezaposlenim vršnjacima (Biggart i Kovacheva, 2006.; Chisholm, 2006.). Rezultati ovoga istraživanja idu u prilog toj tezi te upućuju na važnost obitelji u zapošljavanju ove teško zapošljive skupine mladih. Colemanova teorija (1988.) pruža stanovito teorijsko objašnjenje odnosa socioekonomskoga statusa obitelji i zapošljavanja, prema kojem će veću vjerojatnost zaposlenja imati oni mladi koji dolaze iz obitelji višega socijalnog, ljudskog i financijskog kapitala. Socioekonomski status obitelji (životni standard obitelji i obrazovanje majke) pokazao se važnim prediktivnim faktorom za zapošljavanje mladih u ovom istraživanju te govori o utjecaju financijskoga i ljudskoga kapitala obitelji na zapošljavanje mladih koji se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada.

Na temelju nalaza istraživanja i teorijskih okvira može se pretpostaviti da postoji nekoliko profila, odnosno grupa, mladih koji su rano odustali od školovanja (Janosz i sur., 2000.; Lamb i McKenzie, 2001.; McMillan i Marks, 2003.) s različitim razvojnim putovima nakon prekida školovanja i različitim iskustvima u tranziciji škola – posao (Janosz i sur., 2000.; Lamb i McKenzie, 2001.). S obzirom na razliku u školskim sposobnostima i vladanju u školi između zaposlenih i nezaposlenih mladih dobivenu u ovom istraživanju, moguće je spekulirati o postojanju dviju skupina mladih bez završene srednje škole, koje su činile i dvije donekle različite skupine djece u osnovnoj školi. Nalaz o razlikovanju zaposlenih i nezaposlenih mladih na školskim obilježjima iz ovoga istraživanja moguće je djelomično usporediti s nalazom Janozsa i suradnika (2000.). Janozs i suradnici (2000.) na temelju podataka o intenzitetu i prirodi poteškoća u školi svrstali su odustajajuće u četiri skupine – tihi odustajajući, problematični odustajajući, neuključeni odustajajući i odustajajući niskog uspjeha. Zaposleni mladi u ovom istraživanju s obzirom na školska iskustva najbliže su skupini tih odustajajuća iz istraživanja Janozsa i suradnika (2000.), dok su nezaposleni mladi u ovom istraživanju najbliže skupinama neuključenih i problematičnih odustajajuća. Kada se razmotre prosječne vrijednosti na pokazateljima školskih sposobnosti i neprimjerenoga ponašanja u školi u ovom istraživanju, nezaposleni mladi imali su nisku do umjerenu razinu školske nediscipline i osrednji školski uspjeh, dok zaposleni mladi nisu pokazivali probleme u školskoj disciplini i imali su nešto viši školski uspjeh. Nalazi ovoga istraživanja te drugih istraživanja iz literature upućuju na važnost prepo-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

znavanja profila odustajaca, kao i na potrebu za preventivnim i intervencijskim strategijama.

Zaključci i nalazi ovoga istraživanja ograničeni su metodološkim nedostatcima provedenoga istraživanja, koje treba navesti. Provedeno je istraživanje korelacijske prirode, a time je bilo kakav zaključak o uzročnosti onemogućen. Setom školskih i obiteljskih obilježja objašnjeno je samo oko 20% razlikovanja te je moguće da i drugi faktori, poput ličnosti i inteligencije, u značajnoj mjeri pridonose razlikovanju zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole. Za mjerenje školskih sposobnosti i neprimjerenoga ponašanja u školi uzeti su samo neki indikatori, pa bi svakako u budućim istraživanjima bilo poželjno uzimati više pokazatelja, kako bi se konstrukti pouzdano i valjano izmjerili.

Unatoč nedostatcima, provedeno istraživanje pridonosi spoznajama o ranom odustajanju od školovanja i kasnijeg zapošljavanja mladih bez završene srednje škole, koje je nedovoljno istraženo. Rezultati istraživanja potvrđuju prvotno očekivanje o višim školskim sposobnostima i boljoj obiteljskoj situaciji zaposlenih mladih bez završene srednje škole u odnosu na njihove nezaposlene vršnjake bez završene srednje škole. Rezultati istraživanja također pokazuju da se na temelju poznavanja socioekonomskoga statusa obitelji (životni standard i obrazovanje roditelja) djelomično može predviđati koji će mladi bez završene srednje škole vjerojatno biti u skupini zaposlenih, a koji će pak imati poteškoća u pronalaženju i zadržavanju posla. Životni standard i obrazovanje majke pojedinačno najviše pridonose razlikovanju zaposlenih i nezaposlenih mladih bez završene srednje škole. Nadalje, na temelju nalaza provedenoga istraživanja i literature može se hipotetizirati o postojanju raznih profila odustajaca s raznim razvojnim putovima, no bez provedbe longitudinalnih istraživanja o toj tezi možemo samo spekulirati. S obzirom na to da su u ovom istraživanju upotrijebljeni rani pokazatelji školskih sposobnosti, može se upozoriti na važnost prepoznavanja rizične djece, odnosno potencijalnih odustajaca već u ranom razdoblju školovanja. Istraživanja pokazuju kako se odustajaci mogu dosta dobro prepoznati već u osnovnoj školi (Cairns i sur., 1989.; Fitzsimmons i sur., 1969.), a neki autori predlažu kratke upitnike o školskim obilježjima (ponavljanje razreda, uspjeh u školi i predanost radu), važne za prepoznavanje potencijalnih odustajaca (Janosz i sur., 1997.). No Barclay i Doll (2001.) smatraju kako je pravi izazov psihologije na ovom području primjena spoznaja empirijskih istraživanja u oblikovanju preventivnih i intervencijskih programa. Pošto odustanu od školovanja, mladi se susreću s otežanom tranzicijom škola – posao i tu im intervencijski programi usmjereni na suradnju mlade osobe, obitelji, zavoda za zapošljavanje i

potencijalnih poslodavaca mogu uvelike pomoći (Weidman i Friedman, 1984.). Svakako pomoć u nastavku školovanja i obrazovanja najbolji je i najpoželjniji način kojim se u tom razdoblju života može pomoći mladoj osobi koja je, nažalost, prerano napustila školovanje.

LITERATURA

- Barclay, J. R. i Doll, B. (2001.), Early prospective studies of the high school dropout. *School Psychology Quarterly*, 16 (4): 357-369.
- Battin-Pearson, S., Newcomb, M. D., Abbott, R. D., Hill, K. G., Catalano, R. F. i Hawkins, J. D. (2000.), Predictors of early high school dropout: A test of five theories. *Journal of Educational Psychology*, 92 (3): 568-582.
- Bean, J. P. (1980.), Dropouts and turnover: The synthesis and test of a causal model of student attrition. *Research in Higher Education*, 12: 155-187.
- Biggart, A. i Kovacheva, S. (2006.), Social Change, Family Support, and Youth Adults in Europe. *Directions for Child and Adolescent Development*, 113: 49-61.
- Brooks-Gunn, J., Guo, G. i Furstenberg, Jr., F. F. (1993.), Who Drops Out of and Who Continues Beyond High School? A 20-Year Follow-Up of Black Urban Youth. *Journal of Research on Adolescence*, 3 (3): 271-294.
- Cairns, R. B., Cairns, B. D. i Neckerman, H. J. (1989.), Early school dropout: Configurations and determinants. *Child Development*, 60: 1437-1452.
- Chisholm, L. (2006.), European Youth Research: Development, Debates, Demands. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 113: 11-21.
- Christenson, S. L. i Thurlow, M. L. (2004.), School dropouts: Prevention considerations, interventions, and challenges. *Current Directions in Psychological Science*, 13 (1): 36-39.
- Coleman, J. S. (1988.), Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94: 95-120.
- Eurostat (2009.), *Youth in Europe – A statistical portrait*. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-78-09-920/EN/KS-78-09-920-EN.PDF (14. 5. 2010.)
- Finn, J. D. (1989.), Withdrawing from School. *Review of Educational Research*, 59 (2): 117-142.
- Fitzsimmons, S. J., Cheever, J., Leonard, E. i Macunovich, D. (1969.), School Failure: Now and Tomorrow. *Developmental Psychology*, 1 (2): 134-146.
- Holm, S. (1979.), A simple sequentially rejective multiple test procedure. *Scandinavian Journal of Statistics*, 6: 65-70.
- House, J. D. (1992.), The Relationship Between Academic Self-Concept and School Withdrawal. *The Journal of Social Psychology*, 133 (1): 125-127.
- Janosz, M., Le Blanc, M., Boulerice, B. i Tremblay, R. E. (1997.), Disentangling the weight of school dropout predictors: A test on two longitudinal samples. *Journal of Youth and Adolescence*, 26: 733-762.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

Janosz, M., Le Blanc, M., Boulerice, B. i Tremblay, R. E. (2000.), Predicting different types of school dropouts: A typological approach with two longitudinal samples. *Journal of Educational Psychology*, 92 (1): 171-190.

Johnson, D. R. (1991.), *Formulating a Conceptual Model of Nontraditional Student Attrition and Persistence in Post-Secondary Vocational Education Programs*, Berkeley, CA, National Center for Research in Vocational Education (ED 332012). http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/22/ed/98.pdf (14. 3. 2010.)

Lamb, S. i McKenzie, P. (2001.), *Patterns of Success and Failure in the Transition from School to Work in Australia* (LSAY Research Reports No. 18), Melbourne, Australian Council for Educational Research. http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/1a/93/cf.pdf (12. 3. 2010.)

McKee-Ryan, F. M., Song, Z., Wanberg, C. R. i Kinicki, A. J. (2005.), Psychological and Physical Well-Being during Unemployment: A Meta-Analytic Study. *Journal of Applied Psychology*, 90 (1): 53-76.

McMillan, J. i Marks, G. N. (2003.), *School leavers in Australia: Profiles and Pathways* (LSAY Research Reports No. 31), Melbourne, Australian Council for Educational Research. http://www.acer.edu.au/documents/LSAY_lsay31.pdf (20. 3. 2010.)

Milas, G., Ferić, I., Brkljačić, T., Franc, R., Maričić, J., Rihtar, S. i sur. (2007.), *Model obaveznog srednjoškolskog obrazovanja*, Zagreb, Institut Pilar i Institut za javne financije.

Milas, G. i Ferić, I. (2009.), Utječe li produljenje obaveznoga školovanja na smanjenje stope ranoga prekidanja školovanja? *Društvena istraživanja*, 18 (4): 649-671.

Newcomb, M. D., Abbott, R. D., Catalano, R. F., Hawkins, J. D., Battin-Pearson, S. i Hill, K. G. (2002.), Mediation and deviance theories of late high school failure: Process roles of structural strains, academic competence, and general versus specific problem behaviors. *Journal of Counseling Psychology*, 49: 172-186.

Pinquart, M., Juang, L. P. i Silbereisen, R. K. (2003.), Self-efficacy and successful school-to-work transition: A longitudinal study. *Journal of Vocational Behavior*, 63: 329-346.

Potočnik, D. (2006.), *Obrazovni resursi i zapošljavanje mladih*. U: V. Ilišin (ur.), *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije* (str. 93-139), Zagreb, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Zagrebačka županija.

Potočnik, D. (2007.), *Integracija mladih u tržištu rada*. U: V. Ilišin i F. Radin (ur.), *Mladi: problem ili resurs* (str. 85-103), Zagreb, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

Rogers, M. i Creed, P. (2000.), School-To-Work Transition: From Theory to Practice. *Journal of Career Development*, 9 (3): 20-25.

Rumberger, R. W. (1983.), Dropping out of high school: The influence of race, sex, and family background. *American Educational Research Journal*, 20: 199-220.

Rumberger, R. W. (1987.), High school dropouts: A review of issues and evidence. *Review of Educational Research*, 57 (2): 101-121.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

Rumberger, R. W. (1995.), Dropping out of Middle School: A Multilevel Analysis of Students and Schools. *American Educational Research Journal*, 32 (3): 583-625.

Rumberger, R. W. (2004.), Why Students Drop Out of School. U: G. Orfield (ur.), *Dropouts in America: Confronting the Graduation Rate Crisis* (str. 131-155), Cambridge, MA, Harvard University Press.

Rumberger, R. W. i Lamb, S. P. (2003.), The Early Employment and Further Education Experiences of High School Dropouts: A Comparative Study of the United States and Australia. *Economics of Education Review*, 22: 353-356.

Staff, J. i Mortimer, J. T. (2008.), Social class background and the school-to-work transition. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 119: 55-69.

Štimac Radin, H. (2002.), Rizici nezaposlenosti. U: V. Ilišin i F. Radin (ur.), *Mladi uoči trećeg milenija* (str. 231-256), Zagreb, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Zagrebačka županija.

Tiggemann, M. i Winefield, A. H. (1989.), Predictors of future employment, unemployment and further study among school leavers. *Journal of Occupational Psychology*, 62: 213-221.

Tinto, V. (1975.), Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45: 89-125.

Tomasik, M. J., Hardy, S., Haase, C. M. i Heckhausen, J. (2009.), Adaptive adjustment of vocational aspirations among German youths during the transition from school to work. *Journal of Vocational Behavior*, 74: 38-46.

Walther, A. i Plug, W. (2006.), Transitions from School to Work in Europe: Destandardization and Policy Trends. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 113: 77-90.

Weidman, J. C. i Friedman, R. R. (1984.), The school-to-work transition for high school dropouts. *Urban Review*, 16: 25-42.

Winefield, A. H., Saebel, J., Hammarström, A. i Janlert, U. (2005.), Predictors of future employment status among Australian and Swedish school leavers: Longitudinal data. *International Journal of Psychology*, 40 (5): 349-356.

The Differences in Some Individual and Family Characteristics between Employed and Unemployed Young Adults Without High School

Andreja BRAJŠA-ŽGANEC, Marina MERKAŠ
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb

The aim of the present study was to determine whether the set of individual and family characteristics discriminates between employed and unemployed young adults without high school, and which of these characteristics contribute

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 19 (2010),
BR. 4-5 (108-109),
STR. 691-708

BRAJŠA-ŽGANEC, A.,
MERKAŠ, M.:
RAZLIKE U NEKIM...

most to the discrimination between groups. The sample comprised youth without high school diploma (school dropouts) from 14 cities in the Republic of Croatia. Data on individual (school competence, behavior in school, and employment status) and family (parents' education level, frequency of contacts with parents, and the living standard of family) characteristics of school dropouts were collected. The results of the study confirm the initial expectation about higher school achievement, higher living standard of the family, and higher educated parents of employed school dropouts in comparison to unemployed school dropouts. Based on the set of individual and family characteristics it is possible to discriminate between employed and unemployed school dropouts, whereby the mother's education level and the living standard of family contribute most to the discrimination between groups.

Keywords: school dropouts, employment, school competence, family

Individuelle und familiäre Unterschiede zwischen berufstätigen und arbeitslosen jungen Schulabbrechern

Andreja BRAJŠA-ŽGANEC, Marina MERKAŠ
Ivo Pilar-Institut für Gesellschaftswissenschaften, Zagreb

Mit vorliegender Untersuchung sollte ermittelt werden, ob es hinsichtlich individueller und familiärer Merkmale Unterschiede zwischen berufstätigen und arbeitslosen jugendlichen Schulabgängern gibt und welches dieser Merkmale am stärksten zu den Unterschieden beiträgt. An der Untersuchung nahmen jugendliche Schulabgänger aus 14 Städten der Republik Kroatien teil. Ermittelt wurden individuelle Merkmale wie schulische Begabung, Verhalten in der Schule und Angaben zur Berufstätigkeit, ferner familiäre Merkmale wie Bildungsgrad der Eltern, Häufigkeit der Kontakte zu den Eltern sowie der familiäre Lebensstandard. Die Untersuchungsergebnisse bestätigten die Annahme, dass berufstätige Schulabbrecher einem Milieu entstammen, in dem der familiäre Lebensstandard besser und das Bildungsniveau der Eltern höher ist – im Unterschied zu ihren arbeitslosen Altersgenossen, bei denen das nicht der Fall ist. Die Unterscheidung zwischen berufstätigen und arbeitslosen jugendlichen Schulabbrechern kann also durch genannte individuelle und familiäre Merkmale gestützt werden; die ausschlaggebenden Merkmale sind dabei der Bildungsgrad der Mutter und der Lebensstandard der Familie.

Schlüsselbegriffe: Jugendliche Schulabbrecher, Berufstätigkeit, schulische Begabung, Familie